

Jan LASKOWSKI

41 Baza Lotnictwa Szkolnego – Dęblin

MODUS OPERANDI TERRORYSTÓW

Przemoc jest nieodłącznym elementem ludzkiej egzystencji. Towarzyszy człowiekowi od zawsze. To samo tyczy się jednej z jej najbardziej brutalnych form – terroryzmu, który jako szczególna metoda wywierania wpływu jest tak stary jak nasza cywilizacja¹. Obecnie zjawisko terroryzmu, ze względu na jego skalę i wielopłaszczyznowe konsekwencje, stanowi główne zagrożenie bezpieczeństwa wewnętrznego państw wysokorozwiniętych (USA, Izrael, państwa UE)². Ze względu na wyjątkową złożoność i dynamikę, a przede wszystkim wybitnie polityczne konotacje, zjawisko to wymyka się ze sztywnych ram definicji, trendów i tendencji³. Również metody działania terrorystów podlegają nieustannej ewolucji, nie tylko technologicznej, a także ideologicznej i organizacyjnej. Wobec powyższego celowym wydaje się głębsze przeanalizowanie i usystematyzowanie *modus operandi* współczesnych terrorystów – ich metod, form i środków walki, czego próbę podjęto w niniejszym artykule.

Metody i formy działalności terrorystów

Ogólnie rzecz ujmując, podstawową metodą jaką stosują terroryści do osiągnięcia swego celu głównego, którym jest wzbudzanie strachu i wywieranie za jego pomocą wpływu oraz manipulacji jest przemoc. Jest ona podstawowym czynnikiem stanowiącym o istocie zjawiska terroryzmu. Przemoc może przybierać postać każdego zachowania zdolnego wywołać strach, jednak w praktyce terroryści stosują najbardziej spektakularne jej formy, pozwalające na wyraźne postawienie cezury między

¹ Po metody terrorystyczne sięgali już żydowscy sykariusze i zeloci dokonując publicznych zabójstw rzymskich legionistów oraz legendarni asasyni którzy dopuszczali się zabójstw rycerzy krzyżowców w Ziemi Świętej. Zob. J. Wassermann, *Templariusze i asasyni. Dwa tajemne zakony – chrześcijańskich templariuszy i muzułmańskich asasynów*, Bellona, Warszawa 2007, s. 67 i nast.

² Przyjęta w 2003 roku *Strategia bezpieczeństwa wewnętrznego Unii Europejskiej* jako największe zagrożenie dla bezpieczeństwa wewnętrznego UE wymienia terroryzm. Zob. *Strategia bezpieczeństwa wewnętrznego Unii Europejskiej – Dążąc do europejskiego modelu bezpieczeństwa*, Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2010, s. 13-14;

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC3010313PLC.pdf; (14.04.2012).

³ W literaturze przedmiotu znaleźć możemy około 200 różnych definicji tego zjawiska. Zob. K. Liedel, P. Piasecka, *Współpraca międzynarodowa w zwalczaniu terroryzmu*, Warszawa 2004, s. 10.

terroryzmem, a zwykłą praktyką stosowania przymusu⁴. Terroryści w swych zamachach uciekają się do bardzo wyrafinowanych przestępstw, stanowiących jednocześnie metody ich działania.

Według K. Jałoszyńskiego, do najczęściej występujących czynów zabronionych, noszących znamiona aktu terrorystycznego zalicza się⁵:

- **zabójstwa osób publicznych** – dokonywane w „biały dzień”, w sposób przynoszący maksymalny rozgłos, po to aby wykazać bezradność władzy w zapewnieniu obywatelom bezpieczeństwa. Najczęściej ofiarami zamachów tego typu są urzędnicy administracji państwowej, dyrektorzy dużych przedsiębiorstw, policjanci, żołnierze oraz przywódcy partii politycznych⁶;
- **zamachy bombowe** – dokonywane w miejscach publicznych takich jak: kina, parki, stacje kolejowe i przystanki autobusowe. Tego typu zamachy występują najczęściej, ponieważ dają sprawcom poczucie względnego bezpieczeństwa ze względu na ich oddalenie od miejsca eksplozji. Wybuch powoduje powstanie dużej siły niszczącej (jest wielu zabitych i rannych). Sama informacja o możliwości podłożenia ładunku wybuchowego powoduje powstanie paniki, działania poszukiwawcze są bardzo kosztowne, dezorganizują i burzą porządek publiczny. Powszechność tego typu metody działania terrorystów wyraża się również w dostępności materiałów wybuchowych, jak też łatwości, z jaką można je wyprodukować ze środków ogólnie dostępnych⁷;
- **porwania osób** (*kidnapping*) – przetrzymywanie uprowadzonych osób w nieznanym dla służb porządku publicznego miejscu z celem wykozystania ich jako „karty przetargowej” w negocjacjach, prowadzących

---

⁴ Zob. K. Liedel, P. Piasecka, dz. cyt., s. 23.

⁵ Zob. K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Warszawa 2008, s. 38.

⁶ Jednym z najbardziej znanych przykładów tego typu działań było zabójstwo premiera Izraela Icchaka Rabina 4 listopada 1995 roku. Powodem zamachu było jego zaangażowanie w negocjacje pokojowe z Palestyńczykami, co nie podobало się Izraelskim dysydemom politycznym. Zob. P. L. Griset, S. Mahan, *Terrorism in perspective*, SAGE Publications, 2003, s. 137-138.

⁷ Zamachy bombowe są obecnie najpopularniejszą metodą działania terrorystów. W 2009 roku spowodowały one prawie 70% (10233) wszystkich ofiar śmiertelnych zamachów terrorystycznych (14971). Zob. *2009 Report on Terrorism*, National Counterterrorism Center, 30.04.2010, http://www.nctc.gov/witsbanner/docs/2009_report_on_terrorism.pdf; (14.04.2012). Na uwagę zasługuje tu rosnąca liczba zamachów samobójczych z użyciem materiałów wybuchowych. W samym Izraelu w latach 2000 – 2005 odnotowano 151 samobójczych ataków bombowych, w których zginęło 515, a zostało rannych ponad 3500 ludzi. Zob. E. Benmelech, C. Berrebi, *Human Capital and the Productivity of Suicide Bombers*, *Journal of Economic Perspectives*, vol.21, nr 3/2007, s. 223.

do spełnienia stawianych przez terrorystów żądań (najczęściej zapłaćenia okupu lub zwolnienia z więzień innych terrorystów)⁸;

- **uprowadzenia środków transportu** (samolotów, autobusów, pociągów, statków). Porwania samolotów i innych środków transportu przez terrorystów były dość częstym zjawiskiem w latach 60–tych i 70–tych⁹;
- **wzięcie zakładników** – przetrzymywanie przez terrorystów osoby lub osób mające na celu wykorzystanie ich jako elementu przetargowego w negocjacjach, prowadzących do spełnienia stawianych żądań oraz jako zabezpieczenie mające powstrzymać siłową interwencję policji lub wojska (zakładnicy są tarczą osłaniającą terrorystów). Wzięcie zakładników niejednokrotnie połączone jest z wymienianym powyżej uprowadzeniem (porwaniem) środków transportu, może mieć również miejsce w budynku. W odróżnieniu od kidnapingu, miejsce przetrzymywania zakładników jest znane¹⁰.

Środki walki terrorystów

Po przeprowadzeniu analizy licznych aktów terroru, biorąc pod uwagę środki walki, jakimi posługiwali się zamachowcy realizując swoje

⁸ Szczególnie wyrazistymi, ze względu na swą brutalność, przykładami kidnapingu były uprowadzenia cudzoziemców w Iraku, zapoczątkowane w roku 2004 przez frakcję Al-Kaidy kierowaną przez Abu Musab al-Zarkawiego. Działania te stanowiły protest przeciwko obecności wojsk Stanów Zjednoczonych i ich sojuszników w Iraku. Co najmniej ośmiu porwanych cudzoziemców (narodowości amerykańskiej, japońskiej, koreańskiej i bułgarskiej) zostało ściętych, gdy żądania terrorystów nie zostały spełnione. Egzekucje zostały starannie wyreżyserowane i sfilmowane przez umundurowanych bojowników (występowali oni na tle banera ze znakami identyfikacyjnymi grupy terrorystycznej), a makabryczne zdjęcia umieszczono w Internecie. Zob. M. A. Weaver, *Inventing Al-Zarqawi: How a video-store clerk and small-time crook became America's nemesis in Iraq*, *Atlantic Monthly*, 7-8/2006, s. 87-100.

⁹ Jako przykład uprowadzania środków transportu przedstawić można np. porwanie 3 października 1985 r. przez czterech członków Frontu Wyzwolenia Palestyny włoskiego statku pasażerskiego *Achille Lauro*. Terrorysty w zamian za uwolnienie ponad 400 zakładników zażądali wypuszczenia z izraelskich więzień 50 Palestyńczyków, a w związku z niespełnieniem ich żądań zabili Amerykanina żydowskiego pochodzenia, multimilionera Leona Klinghoffera. Zob. M. Halberstam, *Terrorism on the High Seas: The Achille Lauro, Piracy and the IMO Convention on Maritime Safety*, *The American Journal of International Law*, vol. 82, nr 2/1988, s. 269-310.

¹⁰ Dobrym przykładem tego typu działań jest przeprowadzony 17 grudnia 1996 r. przez członków lewackiego Ruchu Rewolucyjnego Tupaka Amaru atak terrorystyczny na placówkę dyplomatyczną Japonii w Peru. Terrorysty wzięli ponad 300 zakładników: wysokich rangą polityków, ambasadorów i biznesmenów, w tym polskiego dyplomata. W zamian za darowanie życia zakładnikom terrorysty zażądali uwolnienia z więzień ich towarzyszy. Po 126 dniach okupacji peruwiańskie służby bezpieczeństwa przeprowadziły udaną akcję i uwolniły zakładników. Zob. C. B. Johnstone, *Hostage Crisis Brings Attention to Japan's Economic Presence in Peru*, *Japan Economic Institute Weekly Review*, nr 1/1997.

<http://web.archive.org/web/20050327224021/>

<http://www.jei.org/Archive/JEIR97/9701w4.html> (14.04.2012).

cele, J. Adamski wprowadził nową klasyfikację terroryzmu. Według tych kryteriów terroryzm można podzielić na dwie główne gałęzie:

1. **terroryzm konwencjonalny**,
2. **terroryzm niekonwencjonalny**¹¹.

Terroryzm konwencjonalny charakteryzuje się wykorzystaniem do realizacji zamachów następujących środków walki:

- **broń biała lub inne niebezpieczne narzędzia.** Przykładem zastosowania tego rodzaju środków jest choćby uprowadzenie podczas pamiętnych zamachów z 11 września 2001 roku czterech samolotów pasażerskich. We wszystkich czterech przypadkach narzędziami użytymi do sterroryzowania załóg i przejęcia kontroli nad samolotami były zwyczajne noże oraz wysuwane skalpele do cięcia kartonu, które nie zostały wykryte przez personel ochrony lotniska podczas rutynowych odpraw przedlotowych¹²;
- **broń strzelecka** (np. *pistolety, karabiny, granatniki ręczne itp.*). Jest ona jednym z najpopularniejszych narzędzi terroru, o czym świadczy fakt, że tylko w latach 2000 – 2010 wystąpiło aż 9416 ataków terrorystycznych z użyciem broni strzeleckiej, co stanowiło 33% wszystkich ataków na świecie (28297)¹³;
- **środki artyleryjskie** (np. *moździerze, zestawy pocisków raketowych krótkiego zasięgu*). Moździerze, ze względu na swe niewielkie rozmiary i mobilność oraz stosunkowo duży zasięg i siłę ognia, jest bronią często wykorzystywaną w atakach na instalacje wojskowe w Iraku i Afganistanie. Odnotowano także przypadki ostrzałów moździerzowych cywilnych lotnisk w Europie, np. trzykrotne ostrzelanie przez IRA lotniska Heathrow pod Londynem (9, 10 i 13 marca 1994 r.). Równie popularnym środkiem są lekkie przenośne zestawy niekierowanych pocisków raketowych. Zestawów takich często używają zamachowcy w Iraku, gdzie zwykle montowane są na samochodach terenowych. Przenośne zestawy niekierowanych pocisków raketowych zostały użyte między innymi do przeprowadzonego 19 sierpnia 2005 roku

---

¹¹ Zob. J. Adamski, *Nowe technologie w służbie terrorystów*, Warszawa 2007, s. 5; K. Jałoszyński, dz. cyt., s. 41.

¹² Zob. *The 9/11 Commission Report*, National Commission on Terrorist Attacks upon the United States (911 Commission), Washington 2004, s. 4-14.

¹³ Zob. *Global Terrorism Database*, National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START), 2011, <http://www.start.umd.edu/gtd>; (14.07.2011).

przez Al Kaide ostrzału jordańskiego portu Akaba oraz lotniska w izraelskim Eliacie¹⁴;

- **przenośne raketowe zestawy przeciwlotnicze**¹⁵ (*MANPADS – Manual Portable Air Defense Systems*). Od końca 2001 roku niebezpieczeństwo ataków terrorystycznych na samoloty pasażerskie z użyciem tego rodzaju uzbrojenia stale rośnie. Wynika to w dużej mierze z dużej dostępności MANPADS, głównie produkcji rosyjskiej (Striela, Igła), chińskiej (FN-6) i amerykańskiej (Stinger) na czarnym rynku oraz z zalet tego rodzaju broni, łączącej łatwość obsługi, skrytość działania i skuteczność z relatywnie niską ceną¹⁶. Według szacunków analityków amerykańskich, na chwilę obecną około 25 – 30 ugrupowań terrorystycznych dysponuje przenośnymi raketowymi zestawami przeciwlotniczymi. W samym Iraku rebelianci posiadają od 4 do 5 tysięcy sztuk¹⁷. Lotnictwo cywilne doświadczyło do 2005 roku 35 ataków na samoloty z zastosowaniem MANPADS, w czym aż 24 maszyny zostały zestrzelone i rozbiły się, powodując ponad 500 ofiar śmiertelnych¹⁸;
- **różnego rodzaju materiały wybuchowe** (np. *ładunki wybuchowe, ładunki nasobne, ładunki ukryte w przesyłkach pocztowych, pojazdy adaptowane* – tzw. „samochody – pułapki”). Zamachy bombowe są niewątpliwie najpopularniejszą taktyką stosowaną przez terrorystów. Statystyki wskazują, że w tylko w latach 2000 – 2010 zamachy terrorystyczne z użyciem materiałów wybuchowych pod różnymi postaciami stanowiły aż 58% wszystkich przeprowadzonych w tym okresie zamachów¹⁹;
- **statki powietrzne** (np. *samoloty pasażerskie, awionetki, sterowane radiowo aparaty latające*). Idea zastosowania samolotu jako latającej bomby jest stosunkowo nowa, pierwszym udanym zamachem tego typu były oczywiście ataki Al Kaidy na World Trade Center. Zdaniem

¹⁴ Zob. J. Adamski, dz. cyt., s. 38-44.

¹⁵ Szerzej na temat zagrożeń terrorystycznych związanych z użyciem MANPADS zob.: J.C. Whitmire, *Shoulder Launched Missiles (A.K.A. MANPADS): The Ominous Threat to Commercial Aviation*, Maxwell AFB, Alabama 2006; J. Adamski, dz. cyt., s. 44-48.

¹⁶ Zob. J. Chow [i inni], *Protecting Commercial Aviation Against the Shoulder-Fired Missile Threat*, RAND Corporation Occasional Paper, 2005, s. 19.

¹⁷ Zob. C. Bolkcom, A. Feickert, *Homeland Security: Protecting Airliners from Terrorist Missiles*, CRS Report for Congress, 2005, s. 7.

¹⁸ Zob. J. Chow, dz. cyt., s. 5.

¹⁹ Zob. *Global Terrorism Database*, National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START), 2011, <http://www.start.umd.edu/gtd>; (14.07.2011). Szerzej na temat stosowania materiałów wybuchowych w zamachach terrorystycznych zob.: J. Adamski, dz. cyt., s. 12-38.

wielu ekspertów, najbardziej perspektywicznym narzędziu terrorystycznym naszej ery są sterowane radiowo aparaty latające (*RCA–Radio Controlled Aircrafts*). Maszyny te stanowią kumulację pożądanych przez każdego terrorystę cech, takich jak: niska cena (ok. 2 tys. dol.), łatwość obsługi, dostępność (można kupić przez Internet), możliwość przenoszenia ładunków wybuchowych lub zasobników zawierających np. środki chemiczne i biologiczne (nawet do 20 kg – w zależności od wielkości RCA)²⁰. Niebezpieczeństwo związane z użyciem modeli latających w atakach terrorystycznych nabrało realnego kształtu 29 września 2011 roku, kiedy to agenci FBI aresztowali współpracującego z Al–Kaidą mężczyznę przygotowującego zamachy lotnicze na Pentagon i Kapitol. Ataki te miały być zrealizowane przy pomocy trzech bezzałogowych samolotów wypełnionych materiałami wybuchowymi i sterowanymi przy pomocy urządzeń GPS²¹.

Terroryzm niekonwencjonalny natomiast charakteryzuje się wykorzystaniem do realizacji zamachów środków walki takich jak:

- **broń chemiczna**²². Najgłośniejszym przykładem użycia przez terrorystów broni chemicznej jest atak członków japońskiej sekty Najwyższa Prawda na tokijskie metro 20 marca 1995 roku. Podczas tego zamachu rozpylono na jednej z tokijskich stacji metra trujący gaz sarin, w wyniku czego śmierć poniosło 12 osób, a ponad 5,5 tys. zostało rannych²³;
- **broń biologiczna**²⁴. Jednym z nielicznych przejawów terroryzmu biologicznego były listy zawierające wąglik, rozsyłane na terytorium USA

---

²⁰ Zob. J. Adamski, dz. cyt., s. 48-52; A. Lele, A. Mishra, , *Aerial Terrorism and the Threat from Unmanned Aerial Vehicles*, Journal of Defense Studies, vol 3, nr 3/2009, s. 61-63.

²¹ Zob. <http://www.fbi.gov/boston/press-releases/2011/massachusetts-man-charged-with-plotting-attack-on-pentagon-and-u.s.-capitol-and-attempting-to-provide-material-support-to-a-foreign-terrorist-organization>; (11.10.2011).

²² Rodzaj broni, w którym podstawowym czynnikiem rażenia jest toksyczny związek chemiczny. Broń chemiczna dzieli się na dwa ogólne rodzaje: bojowe środki trujące (środki paralityczno-drgawkowe, np. sarin, soman, tabun, VX oraz środki parzące, np. gaz musztardowy, luizyt) oraz związki chemiczne podwójnego przeznaczenia (powszechnie stosowane w przemyśle, o dużej toksyczności, stanowiące prefabrykaty do produkcji BŚT, np. chlor, fluor, chlorocyjan, cyjanowodor, chloropikryna, fosgen itp.). Zob. B. Hołyst, *Terroryzm, tom I*, Warszawa 2009, s. 727-732; J. Adamski, dz. cyt., s. 62-75.

²³ Zob. W. Dielt, *Terroryzm*, Warszawa 2009, s. 244.

²⁴ Rodzaj broni, w którym podstawowym czynnikiem rażenia są środki biologiczne (bakterie i ich przetrwalniki, wirusy, trucizny i grzyby). Broń biologiczna dzieli się na: środki bojowe (np. wirus ospy, Ebola, gorączka krwotoczna), środki zastosowania przemysłowego (np. rycyna), środki nietypowe (np. nikotyna, solanina) i środki uprawy roślin (np. pestycydy, opryski itp.). Broń biologiczna nie stanowi, z punktu widzenia terroryzmu, dużego zagrożenia ze względu na duże trudności w jej pozyskaniu, produkcji, przechowywaniu oraz rozprzestrzenianiu. Zob. J. Adamski, dz. cyt., s. 75-83.

i Kanady na przełomie 2001/2002 roku przez członków Al-Kaidy. Zarodki węgla wykryto między innymi w przesyłkach do Nowego Jorku (biuro gubernatora, siedziby stacji telewizyjnych CNS, NBC, ABC), Waszyngtonu (biuro senatora) i na Florydę. W wyniku bezpośredniego kontaktu z tymi bakteriami śmierć poniosło 5 osób, a hospitalizowano 22 osoby²⁵;

- **broń nuklearna**²⁶. W opinii większości ekspertów broń jądrowa jest obecnie niedostępna dla terrorystów. Najbardziej prawdopodobne wydaje się użycie przez terrorystów tzw. „brudnej bomby” która jest mniej skomplikowana konstrukcyjnie, a materiały radiologiczne potrzebne do jej budowy są łatwiejsze do uzyskania ze względu na ich szerokie zastosowanie w medycynie, elektronice i przemyśle. Namiastką zastosowania improwizowanego urządzenia radiologicznego było umieszczenie przez czeczeńskich islamistów w kontenerze na śmieci stojącym w centrum Moskwy ładunku wybuchowego zawierającego radioaktywny cez 137 (1995 r.)²⁷;
- **walka informacyjna (cyberterrorizm)**²⁸. Szerokie wykorzystanie systemów komputerowych i informatycznych w niemal każdej dziedzinie

²⁵ W. Dielt, dz. cyt., s. 250-252.

²⁶ Rodzaj broni, w którym podstawowym czynnikiem rażenia jest energia (fala uderzeniowa, promieniowanie przenikliwe, promieniowanie cieplne, impuls elektromagnetyczny oraz skażenie promieniotwórcze) wydzielana podczas niekontrolowanej łańcuchowej reakcji jądrowej. Według typologii NATO broń nuklearna, która teoretycznie może być użyta przez terrorystów dzieli się na: 1) broń jądrową (Nuclear Weapon - NW) - znajdującą się na uzbrojeniu sił zbrojnych niektórych państw, produkowaną w specjalistycznych ośrodkach w tzw. zamkniętym cyklu jądrowym; 2) improwizowane urządzenie jądrowe (Improvised Nuclear Device - IND) - ładunek jądrowy, działający na zasadzie rozszczepienia, który teoretycznie może zostać wykonany bez potrzeby realizacji zamkniętego cyklu jądrowego; 3) broń radiologiczną (Radiological Dispersion Weapon - RDW) - broń zawierającą substancje radiologiczne, zdolną do ich rozprzestrzeniania; 4) improwizowane urządzenie radiologiczne (Radiological Dispersion Device - RDD) - źródło promieniotwórczości, np. wypalone pręty paliwowe reaktora jądrowego lub wykonany przez terrorystów ładunek konwencjonalny, którego zadaniem jest rozrzućenie cząstek materiałów radiologicznych. Zob. J. Adamski, dz. cyt., s. 83-89; B. Hołyst, dz. cyt., s. 735-744.

²⁷ Zob. W. Dielt, dz. cyt., s. 248.

²⁸ Na szeroki wachlarz technik walki informacyjnej stosowanych przez ugrupowania terrorystyczne składają się takie elementy jak: terrorizm techniczny (fizyczne niszczenie infrastruktury teleinformatycznej, cyberterrorizm (okupowanie sieci, flooding, ataki typu denial of service, nielegalna penetracja systemów informatycznych, wykorzystanie oprogramowania szkodliwego), zdobywanie środków finansowych (klonowanie kart kredytowych, okradanie kont internetowych, zbiórki pieniężny poprzez Internet), penetrowanie, niszczenie lub modyfikacja istniejących baz danych, prowadzenie rozpoznania operacyjnego w Internecie (zdobywanie planów, map, zdjęć ważnych obiektów) oraz prowadzenie kampanii propagandowych (werbunek nowych członków, komunikacja, wymiana informacji poprzez strony www) i operacji psychologicznych (np. zamieszczanie w Internecie filmów z egzekucji jeńców). Zob. J. Adamski, dz. cyt., s. 91-146; B. Hołyst, dz. cyt., s. 754-765; W. Dielt, dz. cyt., s. 252; M. Czyżak, *Wybrane aspekty zjawiska cyberterrorizmu*, Telekomunikacja i techniki informacyjne, nr 1-2/2010, s. 45-52.

współczesnego życia, poczynając od operacji finansowych na zarządzaniu infrastrukturą krytyczną państwa (np. elektrownie jądrowe, sterowanie ruchem lotniczym, lądowym i morskim, itp.) skończywszy, powoduje że stały się one szczególnie pożądanym celem działalności terrorystycznej. Za przykład mogą posłużyć tu przeprowadzone na przełomie 2000/2001 roku przez ponad 30 propalestyńskich hakerów ataki na ponad 166 serwerów internetowych w Izraelu, w tym na sieci izraelskich instytucji rządowych, giełdy w Tel Awiwie oraz Banku Izraela²⁹.

Prawdopodobne kierunki rozwoju metod i form terroryzmu

Na podstawie przeprowadzonej wcześniej analizy metod i form działalności terrorystycznej należy w dalszej lub bliższej przyszłości oczekiwać³⁰:

- permanentnego rozwoju technologicznego działalności terrorystycznej, zarówno pod względem logistycznym – organizacyjnym (np. *fałszowanie dokumentów, wykorzystanie nowoczesnych środków łączności, itp.*) jak i operacyjnym (np. *użycie zaawansowanego uzbrojenia i wyposażenia technicznego*);
- większej nieprzewidywalności działań terrorystycznych, spowodowanej podziałem dużych organizacji na mniejsze, kilkusobowe, rozproszone, sieciowe komórki o zdecentralizowanych strukturach kierowniczych oraz stałą ewolucję *modus operandi* terrorystów;
- wzrostu liczby aktów terrorystycznych dokonywanych przy użyciu zaawansowanych środków konwencjonalnych (m.in. *skomplikowanych ładunków wybuchowych oraz przenośnych przeciwpancernych i przeciwlotniczych zestawów rakietowych*);
- stopniowego wzrostu liczby kombinowanych zamachów terrorystycznych, w których akcje konwencjonalne będą wspierane przez: działania *techno-* i *cyberterrorystyczne*, elementy walki informacyjnej oraz ataki z użyciem środków chemicznych i biologicznych;
- rozszerzenia spektrum możliwych celów ataków, którymi mogą stać się zarówno ważne osobistości, centra decyzyjne na szczeblu lokalnym i krajowym oraz obiekty o znaczeniu symbolicznym i ekonomicznym (*szczególnie rafinerie i zakłady petrochemiczne, ropo-*

---

²⁹ Zob. J. Adamski, dz. cyt., s. 106-107.

³⁰ Szerzej na ten temat zob.: J. Adamski, dz. cyt., s. 163; B. M. Jenkins, *Terrorism: Current and Long Term Threats*, RAND testimony, November 2001.

i gazociągi, węzły telekomunikacyjne, zakłady chemiczne produkujące substancje niebezpieczne), jak i tzw. cele miękkie, czyli ogólnie mówiąc duże skupiska ludności (tendencja do maksymalizowania liczby ofiar zamachów);

- ciągłych prób pozyskiwania przez organizacje terrorystyczne niekonwencjonalnych środków walki, przede wszystkim chemicznych, ale również biologicznych i radiologicznych;
- znacznej intensyfikacji działań cyberterrorystycznych, będących wypadkową postępującej informatyzacji świata;
- prowadzenia przez terrorystów operacji psychologicznych i działań propagandowych, mających na celu zastraszanie społeczeństwa i dezawuowanie oficjalnych doniesień medialnych.

Podsumowanie

Podsumowując powyższe rozważania należy stwierdzić, że terroryzm jest najbardziej brutalną, kontrowersyjną oraz dynamiczną formą przemocy politycznej. Dzięki postępującej globalizacji³¹, rozwojowi technologicznemu oraz ciągłym przemianom geopolitycznym³² terroryzm stał się największym zagrożeniem dla bezpieczeństwa współczesnego świata. Pośród dynamicznie ewoluujących i mnożących się metod oraz form terroryzmu, stałą i niezmienną pozostaje jedynie jego istota, którą ogólnie rzecz ujmując jest wzbudzanie za pomocą ślepej i brutalnej przemocy strachu, przerażenia oraz paniki pośród wybranych grup społecznych, z zamiarem osiągnięcia ściśle określonych korzyści (zazwyczaj politycznych). Głównym motorem napędowym tej nieustannej transformacji jest rozwój techniczno – naukowy oraz przemiany społeczno – ekonomiczne współczesnego świata.

³¹ Globalizacja poza bardzo pozytywnym wpływem na rozwój społeczno-ekonomiczny i kulturalny świata, generuje również zjawiska negatywne, takie jak terroryzm międzynarodowy, których powodem są m.in. hegemonie w systemie międzynarodowym skutkujące popularyzacją postaw fundamentalistycznych i ekstremistycznych w państwach słabo rozwiniętych gospodarczo i ekonomicznie. Zob. H. Hegre, R. Gissinger, N.P. Gleditsch, *Globalization and Internal Conflict*, [w]: G. Schneider, K. Barbieri, N. P. Gleditsch, *Globalization and Armed Conflict*, Lanhan, 2003, s. 252.

³² Za najistotniejszą zmianę w systemie geopolitycznym współczesnego świata, mającą bezpośredni wpływ na eskalację zjawiska terroryzmu uznaje się rozpad ZSRR, a tym samym przemianę rozkładu sił na arenie światowej z bipolarnego na unipolarny. Zob. T. J. Volgy, L. E. Imwalle, J. J. Cornassel, *Structural Determinants of International Terrorism: The Effects of Hegemony and Polarity on Terrorist Activity*, *International Interactions* 23/1997, s. 207-231.